

DOI 10.36074/grail-of-science.08.12.2023.03

ПОТЕНЦІАЛ МІСТА БУЧАЧ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО ТУРИЗМУ

Лозинська Ольга Володимирівна

здобувачка вищої освіти факультету туризму

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Зарічняк Андрій Петрович

старший викладач кафедри туризмознавства і краєзнавства

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Анотація. Загострення конкурентної боротьби на світовому ринку туристичних послуг зумовлює появу нових напрямків та видів туризму. Одним із таких нових видів є креативний туризм, який пропонує туристам можливість розвивати свій творчий потенціал під час відпочинку. В статті запропоновано критерії та виконано оцінку міста Бучач (Тернопільська область) як перспективної дестинації креативного туризму. Розглянуто основні історико-культурні пам'ятки та інфраструктурні об'єкти, котрі можуть стати ресурсом для розвитку креативного туризму у місті. Окреслено перспективні заходи, котрі сприятимуть підвищенню туристичної атрактивності Бучача.

Ключові слова: Бучач, дестинація, креативний туризм, туристично-інформаційний центр, анімаційна програма.

Сучасний динамічний розвиток світового ринку туристичних послуг супроводжується змінами в уподобаннях туристів щодо організації відпочинку та проведення ними вільного часу. В цьому контексті однією із актуальних тенденцій є формування нових напрямків та видів туризму. Одним із нових явищ на ринку туристичних послуг є креативний туризм, який пропонує відвідувачам можливість розвивати свій творчий потенціал через активну участь у навчанні.

Згідно визначення Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), креативний туризм – це подорож, спрямована на отримання зацікавленого і автентичного досвіду, зі спільним навчанням в царині мистецтва, спадщини або особливого характеру простору. Вона забезпечує зв'язок з тими, хто проживає в цьому місці і створює цю живу культуру [1].

Розвиток креативного туризму може мати особливі перспективи у невеликих населених пунктах. Міста та сільські громади зазвичай мають обмежені ресурси для інвестицій у туристичну інфраструктуру та просування. При цьому їм вдається зберігати унікальні автентичні зразки культури, вирізнятися своєю гостинністю. Креативна індустрія туризму може відродити

громади, які переживають труднощі. Це дасть можливість побудувати стійкі соціальні та культурні канали розвитку, які принесуть користь як місцевим жителям, так і відвідувачам.

Бучач – невелике місто на річці Стрипа в Тернопільській області. Населений пункт розташований за 135 км на південний схід від Львова та приблизно за 55 км на південь від Тернополя. Перша згадка про місто датується 1260 роком. Давня історія обумовила зібрання цінних історико-культурних пам'яток. В Бучачі туристи можуть відвідати руїни Бучацького замку (XIV–XV ст.), монастир отців Василян (поч. XVIII ст.), ратушу (сер. XVIII ст.), церкву св. Покрови (XVIII ст.), церкву св. Миколая (XVII ст.), скульптури Й.-Г. Пінзеля (сер. XVIII ст.).

Для оцінки потенціалу розвитку креативного туризму у місті, авторами було враховано методика оцінки туристичних історико-культурних ресурсів Л.С. Безручко [2] та запропоновано власну систему критеріїв (див. табл. 1).

Таблиця 1

Показники та критерії оцінки в міста Бучач як дестинації креативного туризму

№ п/п	Критерії оцінки	Кількість балів	Показник
Туристична інфраструктура			
1.	Кількість суб'єктів надання туристичних послуг	2	2-3 компанії
2.	Наявність музеїв	2	Є один музей (краєзнавчий)
3.	ТІЦ	1	Немає
4.	Підприємства харчування	1	Декілька кав'ярень та кафе
5.	Заклади розміщення	2	Один готель на все місто
6.	Транспорт	2	Тільки автомобілем
7.	Розважальні заклади	1	Немає
Територіальне розміщення			
8.	Розташування	2	Поза межами міста поблизу транспортних магістралей
9.	Відстань від потенційних туристів	1	Більше 51 км.
Якісна характеристика історико-культурних об'єктів			
10.	Історична цінність	3	Об'єкти пов'язані із значними історичними подіями та відомими постатями
11.	Креативна значимість	2	Пов'язано з захопленнями певної людини (відвідувача)
12.	Інноваційність	2	Соціокультурна (вплив креативного об'єкту на соціокультурну сферу)
13.	Значення об'єктів	2	Місцеве (відвідується жителями міста або іншого населеного пункту)
14.	Час створення	3	16-17 ст.
15.	Ступінь збереження	2	Зруйновані, залишилися лише окремі елементи
16.	Унікальність	2	Звичайні

Продовження табл. 1

№ п/п	Критерії оцінки	Кількість балів	Показник
Можливість туристичного використання			
17.	Атракційна ємність	2	1–2 год
18.	Рівень організації об'єктів для показу	2	Частково підготовлені (є елементи зовнішнього облаштування)
19.	Інформаційне забезпечення	2	Відображене на деяких туристичних картах, є маркування маршруту
Комфорт і зручність для туристів			
20.	Якість і рівень обслуговування в готелях	1	Низька
21.	Наявність туристичних гідів і перекладачів для іноземних відвідувачів	2	1-2 місцеві фахівці
22.	Інфраструктура для людей з обмеженими можливостями	2	Частково облаштовані
СУМА БАЛІВ		41	

[авторська розробка]

За результатами оцінювання місто Бучач отримало 41 бал, що складає 62% від максимально можливої суми балів. Це дозволяє віднести місто до середньоатрактивних дестинацій з точки зору розвитку креативного туризму.

Одним з факторів, які стримують розвиток туризму в місті Бучач є невелика кількість туристичних агенств та організацій. Станом на 2023 рік в місті надають туристичні послуги тільки три організації: «Бучач-тур», Coral travel, Бучацький краєзнавчий музей.

«Бучач-тур» – це туристична громадська організація, яку створили мешканці міста у лютому 2020 року з метою підтримки туристичного потенціалу. Члени організації зустрічаються онлайн двічі на місяць для обговорення ідей. Організація є неприбутковою. Кошти зібрані з різних джерел використовуються для покращення місцевої інфраструктури [3]. Одним із перших завдань, які перед собою поставила організація, стало створення туристично-інформаційного центру (ТІЦ), проте для початку роботи над місцевою туристичною галуззю необхідна підтримка місцевих органів самоврядування. Сусідні міста, такі як Терехівля та Чортків, демонструють позитивний досвід роботи туристично-інформаційних центрів, однак у Бучачі проєкт досі не реалізований. ТІЦ мав би розміщуватись в ратуші та слугувати місцем, куди насамперед звернеться турист.

В місті є краєзнавчий музей, який давно потребує оновлення і осучаснення вітрин та експонатів. Туристи можуть побачити археологічні знахідки, зразки місцевого побуту, виставки картин, познайомитись з життям та творчістю відомих жителів краю [4].

Coral Travel – туристична агенція, що спеціалізується подорожами закордон, а саме до моря та в екзотичні країни. Вона також пропонує такі послуги, як бронювання авіаквитків і готелів, організація трансферу та оплата кредитними картками.

Розвиток туристичної інфраструктури має стратегічне значення для міста, а належне використання ресурсів та інвестицій у цій сфері може мати позитивні економічні та соціально-культурні наслідки для громади. Це завдання є складним через відсутність високого рівня обслуговування серед закладів харчування та розміщення в Бучачі. До закладів харчування належать кав'ярня «На Агнона» та «Лавацца», ресторан «Водограй» та кафе «Вікторія». Готелі в Бучачі розташовані в різних частинах міста та на околицях. Серед них готель «Мандри» та мотель «Соната» на околиці міста.

На території Бучача є історичні об'єкти, які можуть зацікавити потенційних туристів та бути використані для розвитку креативного туризму. Однією із таких пам'яток є Бучацький замок, який слугував прихистком під час нападу ворогів та обороняв місто. Споруда збудована в XIV столітті, розташована на пагорбі звідки відкривається панорама міста. Є велика територія, яку можна використовувати для різноманітних культурних та розважальних заходів.

Перспективною туристичною локацією є єврейський квартал, в якому народився відомий ізраїльський письменник, лауреат Нобелівської премії з літератури 1966 року – Шмуель Йосеф Агнон [5]. Станом на 2023 рік у місті збережено єврейський кірсут (кладовище). В єврейському кварталі Бучача облаштовано мистецький простір «Арт-двір».

Унікальною пам'яткою є Бучацька ратуша в стилі рококо. Будівля споруджена в середині XVIII століття, коли власником міста був канівський староста Микола Потоцький. Він обклав довколишні села податками та виділив кошти на побудову костелу, ратуші, монастиря та інших храмів. Завершена будівля ратуші була прикрашена скульптурами видатного митця Йоганна-Георга Пінзеля. Будівля слугувала магістратом з в'язницею у підвалі. В різні періоди призначення будівлі змінювалося: тут розміщувалися крамниці, житлові приміщення, музей та художня школа (в 1982–1992 роках). З кінця XX століття будівля перебуває на реставрації [6]. На сьогодні відвідувачам доступна для огляду одна з кімнат, в якій проводять виставки картин місцевих художників.

Костел Успіння Пресвятої Діви Марії досі зберігає вівтар авторства Йоганна-Георга Пінзеля. В радянські часи об'єкт було перетворено на склад з котельнею. Зараз тут проходять богослужіння, відновлено орган.

Однією з архітектурних домінант міста є Бучацький монастир отців Василіян. Його спорудження було започатковане в часи Стефана Потоцького, котрий запросив до міста шість василіян із Литовської провінції для заснування богословської школи. Монастир продовжував виконувати освітню функцію і в часи Австро-Угорщини та Польської Республіки (1918–1939 років). В часи СРСР діяльність монастиря заборонили. Приміщення використовували як зерносклад та школу механізації сільського господарства. В 1989 році будівля була передана УГКЦ, розпочалися реставраційні роботи. Зараз тут діє колегіум ім. Св. Йосафата. На території монастиря часто відбуваються ігри для дітей та

духовне навчання, що можна використати для анімаційної програми як інструменту розвитку креативного туризму.

Також місто Бучач славилось килимами, які возили на різноманітні виставки. В місті було багато млинів, проводили ярмарки. Саме на цій території 18 жовтня 1672 року було підписаний Бучацький мирний договір, який визнав владу гетьмана Дорошенка, за умовами якого Поділля дісталось туркам та Річ Посполита зобов'язана була платити щорічний податок за зняття облоги Львова.

Оригінальний дозвілєвий продукт у місті пропонують місцеві виробники – ферми «Гадз» та «Семеро козенят». Намагаючись диверсифікувати свій продукт, ферма «Семеро козенят» (основним напрямком діяльності є виготовлення сирів з козиного молока) проводить екскурсії, вечорниці з живою музикою у вигляді хору та майстер-класи для різних категорій споживачів.

Реалізація туристичного потенціалу збережених історико-культурних пам'яток у місті Бучач залишається доволі обмеженою. Сучасною формою розвитку креативного туризму у місті може стати реалізація анімаційних програм. В перспективі такі заходи можуть поєднати виставки картин місцевих художників, квест з пошуку скульптур Й.-Г. Пінзеля, літературні вечори присвячені творчості Ш.Й. Агнона, перегляд фільмів під відкритим небом на території замку, майстер-класи з приготування сирних кульок, дегустації місцевого коньяку, театралізовану екскурсію.

Висновки. Дослідження потенціалу Бучача показує, що тут є значні можливості для розвитку креативного туризму на основі його багатой історії, унікальних історико-культурних об'єктів. Креативний туризм може не лише збільшити потік туристів, але й стати стимулом для розвитку місцевої економіки, залучення інвестицій та збереження культурної спадщини. Це вимагає інституційної підтримки та довгострокових стратегій сталого розвитку. Важливо акцентувати увагу на унікальних історичних та мистецьких артефактах міста.

Список використаних джерел:

- [1] Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism: discussion report of the planning meeting for the 2008 International Conference on Creative Tourism. Вилучено з: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000159811>.
- [2] Безручко, Л.С. (2013). *Методика оцінки туристичних історико-культурних ресурсів (на прикладі Турківського р-ну Львівської обл.)*. Львів.
- [3] Місто за вікенд. Бучач. Вилучено з: <https://ua.igotoworld.com/projects/tic/buchach/>.
- [4] Бучацький районний краєзнавчий музей. Вилучено з: <https://tobm.org.ua/buchaczkyj-rajonnyj-krayeznavchyj-muzej/>.
- [5] Шмгель Йосеф Агнон – нобеліат із Бучача. Вилучено з: <https://zbruc.eu/node/10254>.
- [6] Бучач. Розкіш провінційної Подільської Галичини. Вилучено з: <https://castles.com.ua/n4n.html>.